

GİRESUN İLİ HALK MÜZİĞİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Usul bakımından ise, 5/8, 7/8, 9/8, 9/16'lık usuller bölgede daha fazla göze çarpmaktadır.

Savaş EKİCİ

4-15 Eylül 1989 tarihlerinde Giresun merkez, ilçe ve köylerinde yaptığımız alan araştırması sırasında bölge müziğini üç bölümde incelemek gerektiği kanatine vardık:

- a) Kıyı Bölgeleri
- b) İl Merkezi
- c) İç Bölgeler

a) **Kıyı bölgeleri**: Yaptığımız araştırmalar sonucu kıyı bölgesindeki ilçe müziklerinin daha içerdeki ilçe müziklerinden farklı olduğunu gördük. Bölgede yapılan düğün, şenlik, imece gibi sosyal faaliyetlere halkın büyük ilgisi var. Kemeñçe çalarken, fındık ve mısır diplerindeki otlara belirli bir ritimde çapa vuran sevgililer, bu fırsattan faydalanarak birbirlerine türkü atmışlar ve yorgunluklarını zevke, eğlenceye dönüştürmüşlerdir. Beraber çalışırken çalıp söyledikleri bu ezgilere Giresun'da «**İmece havaları**» denilmektedir.

İmece havalarında olduğu gibi, bazı ezgiler veya söyledikleri türküler, yapılan işe göre isimlendirilmiştir. Genellikle fındık toplarken söylenen türkülerde «**Fındık havası**» derken, yaylaya çıkarken söylenen türkülerde «**Yol havası**» veya «**Yürüme havası**» denilmiştir. **Çiftetelli** olarak da bilinen fındık havasında Orta Anadolu müziğinin etkileri olduğunu gördük.

Giresun halk müziğine etki eden faktörlerden biri de, bölgede yapılan şenliklerdir. Bölgede yapılan, **Sis Dağı, Kadırğa, Kümbet** ve **Aksu** şenlikleri herhangi resmî bir organize olmaksızın, halkın kendi arasında belirlediği bir tarihte düzenlenmektedir. Karadenizlilerin bu şenliklere katılmak için belirlenen tarihte toplanması, binlerce kişinin beraber horon tep-

mesi, kemeñçe çalıp türkü söylemesi, halkı ortak bir kültür çatısı altında toplamıştır. Şenlikler, yeni yetişen gençlere kültür mirasının aktarılmasına vesile olduğundan, geçmiş ile gelecek arasındaki bağı güçlendirmede önemli bir rol oynamaktadır. İki-üç gün süren şenliklerde çalınan ve söylenen ezgilere yenileri katılmakta, yeni katılan her ezgi ve türkü halkın dilinde anonimleşmektedir.

Şenliklerde ve düğünlerde belli ezgiler çalınıp, söylenmektedir. Oturak alevlerinde, uzun havalar söylenebildiği gibi, topluluğu neşelendirmek için atma-kesme türkülerin de söylendiği görülmektedir. Yalnız bu türküler söylenirken oyun oynanmaz. Genelde kemeñçeci tarafından söylenen bu ezgiler kemeñçecinin o anki gözlemlerini irticalen, mizahî bir tavurla anlatması şeklinde olmaktadır. Bu türkülerde müstehcenlik fazladır. Fakat bu özelliği bölgede söylenen diğer türkülerde de görmek mümkündür. Kemeñçeci belirli bir ezgiyle saatlerce irticalen türkü söyleyebildiği gibi, sözler başka bir türkünün de olabilmektedir. Bölge türkülerinin diğer bir özelliği de ses aralıklarının fazla geniş olmayışıdır. Bu özellik en fazla horon havalarında ve atma-kesme türkülerde göze çarpmaktadır. Türküler genelde sevgi, yakınma, olay, çocuk özlemi, kuma, kader, hapis, asker, imece ve sitem üzerine yapılmıştır.

Usul bakımından ise, 2/4, 3/4, 4/4 lük ezgiler görülsede 5/8, 7/8, 9/8, 9/16 lık usuller bölgede daha fazla göze çarpmaktadır. Giresun'da söylenen türkülerini genel olarak şu başlıklar altında toplayabiliriz.

a) **Horon Havaları :**

- 1 — Tuzcuoğlu havası
- 2 — Ağasar »
- 3 — Tamzara »
- 4 — Hasbal »
- 5 — Sıksaray »
- 6 — Horopçun »
- 7 — Timiye »

b) **Yol Havaları :**

- 1 — Tuzcuoğlu havası
- 2 — Yürüme »
- 3 — Hasbal »

c) **İmece Havaları :**

- 1 — Ekin havası
- 2 — Kazma »

d) **Kına Havaları**

e) **Fıdık Havaları**

f) **Atma-Kesme Türküleri**

Kıyı bölgesinde en fazla Kemeççe, Zurna, Düdük ve davul gibi çalgılar kullanılmaktadır.

b) **İl Merkezi :** Merkezin müzik yapısının ilçelerin müzik yapısından farklı olduğunu gördük. Buna sebep olarak Giresun merkezinde kültürel etkileşmenin ilçelere göre daha fazla oluşunu gösterebiliriz.

Kıyı ilçelerinde çok kullanılan kemeççe ve zurna merkezde az kullanılmaktadır. Kıyı ilçelerinde kullanılmayan Bağlama'nın ise merkezde kullanıldığını tespit ettik.

c) **İç Bölgeler :** Giresun iline bağlı olan iç kısımlardaki iki ilçeden araştırma yaptığımız Şebinkarahisar'ın merkezden ve kıyı ilçelerinden tamamen farklı bir müzik yapısına sahip olduğunu gördük.

Şebinkarahisar'ın, Giresun'a bağlanmadan evvel başka illere bağlı kalması, başka il ve ilçeler ile kültürel alış-verişte bulunması buranın müziğinin de büyük ölçüde söz konusu çevre il ve ilçelerin müziğinden etkilenmesine sebep olmuştur.

Karadeniz kıyısı boyunca yaygın olarak kullanılan kemeççe Şebinkarahisar'da farklı bir şekilde çalınmaktadır. Kemeççe ustalarından Şenel Lazut ile yaptığımız görüşme sonucu, kemeççeden daha pes sesler elde etmek için tellerin kalınlaştırıldığını öğrendik. Ayrıca çalman ezgilerin Karadeniz ezgilerinden çok Orta Anadolu'daki ezgilere yakın olduğunu gördük.

Şebinkarahisar'da en fazla çalınan ve söylenen ezgilerin şunlar olduğunu tespit ettik : Nuri kerem (oynak hava), Kesik kerem (oynak hava), Bingöl, Urum kızı, Tamzara, Huma kuşu (Uzun hava), Levük, Bağlar arası ve Tatyamlardır.

Yaptığımız inceleme sonucunda, Şebinkarahisar ezgilerinin genelde Karadeniz bölgesinin ritmik yapısı ile Orta ve Doğu Anadolu halaylarının ve uzun havalarının etkisinde kalarak kendine has bir yapı oluşturduğunu gördük. Bölgede daha çok davul-zurna kullanılmasına rağmen, kemeççe, klarnet, ud, cümbüş ve keman gibi Orta ve Doğu Anadolu'da kullanılan çalgıların da kullanılması bu görüşümüzü güçlendirmektedir.

KAYNAKLAR :

AKYÜZ, Hayri : Şebinkarahisar Oyun ve Türküleri, Tamzara ve Efeler TFA 3. Cilt 50. sayı, s. 791, İstanbul 1953.

EREN, Muzaffer : Giresun Turizm Rehberi İstanbul 1978, s. 24.

GÜNAY, Hayrettin : Derleme Notları Giresun 1989, s. 55 (yayımlanmamış ders notları).

GİRESUN (Dün, Bugün, Yarın) Giresun 1987 Giresun Belediyesi Yayınları, s. 96.

GİRESUN Haber Dergisi 3. yıl 21. sayı, Haziran-Temmuz 1988, s. 64.

GİRESUN Haber Dergisi 3. yıl 22. sayı, Ağustos-Eylül 1988, s. 30.

GİRESUN 1973 İl Yıllığı, 1973 Giresun.